

Billedstoffet i
«Norges dyreliv»
internasjonalt bedømt

«Berlingske Aftenavis»: «Selv om det er Teksten, der bærer Værket, saa er det de hundreder af fremragende fotografier en nødvendig og storartet Tilsætning og et uundværligt Blikfang. I tredje Bind er det Englenderen Douglas P. Wilson der leder Fellet med sine aldeles mesterlige Fiskeoptagelser.

Cand. mag. Hans Hvass.

«Bird Banding»: «The outstanding aspect of this volume is its lavish collection of truly remarkable photographs (465 black and white, 45 color); as a collection they far surpass any single treatise of this type known to the reviewer.»

Dr. Donald S. Farner
The State College of Washington

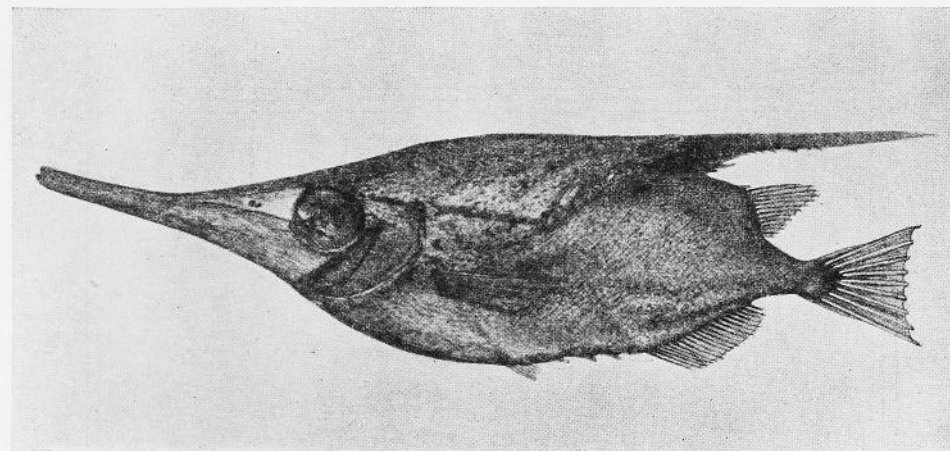
«Svensk Faunistisk Revy»: «Bildmaterialet är till största delen av högsta klass. Förlaget har gått långt utanför landets gränser för att erhålla de bästa tänkbara fotografierna, vilket tydligt avspeglar sig i källförteckningen till bilderna. Sålunda är åtskilliga kända svenska djurfotografer representerade, men också i Danmark, Tyskland, Ryssland, England och Skottland har många bilder ursprung. Huvudparten är dock av norskt ursprung. Om någon fotograf skall namnges, står väl Edv. K. Barth först i åtanke. Åtskilliga av de förnämnda fågelfotografierna i fält svarar han för och även en del av färgbilderna härstammar från honom. Färgfotografierna är kanske något ojämna men i stort sett lyckade. Det är glädjande att färgbilden nu håller på att vinna terräng i denne handbokgenre!»

J. W. CAPPELENS FORLAG

J. Steenberg & Co. Boktrykkeri - Drammen

FAUNA

NORSK ZOOLOGISK FORENINGS TIDSSKRIFT

Trompetfisk (*Macrorhamphosus scolopax*) fra Rogaland.
Foto Stavanger Museum.

INNHold:

- VI LAGER OSS EN SAMLING. Av T. Soot-Ryen.
FRA STAVANGER MUSEUM III. Av Holger Holgersen.
FUGLELIVET I VINTERHALVÅRET VED BERGEN.
Av Johan F. Willgohs.
LITT OM FUGLER I GRENSEOMRÅDET TRØNDELAG-
NORDLAND. Av Kristen Krogh.
SMÅNOTISER.

Årg. 3

1950

Hefte 2 - Juli

„Å studere larver og møll kan
være interessant, men oppbe-
var endelig klærne Deres i
draktposene

„MARS“ og „TETT“

Kjøp dem hos nærmeste forhandler i dag

HADELANDSGLASS

fåes over alt i landet.

FAUNA

NORSK ZOOLOGISK FORENINGS TIDSSKRIFT

ÅRG. 3

HEFTE 2

JULI 1950

UTGITT AV NORSK ZOOLOGISK FORENING

Ansvarlig redaktør: Cand. real. Aage Wildhagen.

Redaksjonskomité: Stud. real. Svein Haftorn. Lærer Håkon Nærbø.
Lektor Knut Kolstad.

Foreningens adresse er: Universitetet, Blindern.

Trykkeri: J. Steenberg & Co. - Drammen — Boks 96, tlf. 2764.

Vi lager oss en samling.

En av de viktigste oppgavene for Norsk Zoologisk Forening er å bidra til et grundigere kjennskap til faunaen vår og hjelpe medlemmene til selv å gjøre iakttagelser i naturen. Landet vårt er stort og fagzoologene meget få. Det er umulig for dem å undersøke hele landet, derfor kan en interessert med litt innsikt fylle ut mange av de hullene vi har når det gjelder kjennskapet til de forskjellige artenes utbredelse og levevis. Den enkleste måten for medlemmene å hjelpe til med dette er å sende inn funn av dyr som en tror kan ha interesse, til et av de museene våre som har en zoologisk avdeling. Men for en som virkelig interesserer seg for dyrelivet vårt, og vil ha et mer personlig utbytte av sine iakttagelser, er ikke dette tilfredsstillende.

Ofte kommer det inn til museene beskrivelser av dyr som er sett eller av funn som er gjort uten at dyret sendes med. Beskrivelsene er vanligvis så ufullstendige at en må gjette seg til hva det muligens kan være, eller innsenderen har sett et bilde i en eller annen bok og sier det var den og den art. Slike iakttagelser er i alminnelighet helt uten verdi og kan, ikke brukes.

Den første betingelsen for både selv å ha glede av under-

søkelser over dyrelivet og å gjøre nytte ved det er at en har et visst artskjennskap og en erfaring i zoologisk systematikk, og naturligvis at en lærer å se. En kan ikke skaffe seg noe av dette uten eget arbeid, men er først interessen der, vil dette arbeid falle lett som enhver annen hobby en har. En kan ikke lære dette bare av bøker, en må selv ut i naturen og *samle*, og mens en samler, lærer en etter hvert også å *se*. Først når en har fått en samling, enten den er liten eller stor, må en *arbeide* med den, se på eksemplarene, sammenligne dem, studere detaljer, bestemme dem og lese om dem. Mange mennesker samler på noe bare for å ha det, for å eie det og kunne vise det fram til beundrende venner, men det er ingen samling, for en samling skal *brukes*.

En kan naturligvis bygge opp en samling av hvilken som helst dyregruppe bare en går inn for det, ofrer tid og penger og har plass nok. Men dessverre, de fleste dyregruppene egner seg ikke til privatsamlinger. Der gjelder det først og fremst at det er forholdsvis lett å skaffe seg materiale, at det kan oppbevares uten spesiell konservering, og at det ikke tar for stor plass. Tre samleområder har vært populære i årenes løp og er det fremdeles, nemlig fugleegg, insekter og mollusker. Selv om De er interessert i helt andre dyregrupper som De ikke ser Dem i stand til å anlegge en samling av, vil jeg rå Dem til å ofre tid og arbeide på en av de gruppene som er lettere å oppbevare. De vil da høste så mange nyttige erfaringer at De vil få en ganske annen glede av Deres spesielle interesse.

Hvordan skal en så ta fatt på oppgaven å bygge opp en samling? Det første og ubetinget viktigste en må venne seg til, er å etikettere hver enkelt prøve, det vil si legge ved en lapp med nøyaktigst mulige finnested, helst også med herredsnavnet eller nummer og bokstavbetegnelse etter Strands inndeling av landet (se Norsk Entomologisk Tidsskrift nr. 4/5, 1943). På etiketten bør det også stå dato, samlerens navn eller initialer, og helst dyp og bunnforhold for sjødyr, jordbunn eller andre opplysninger av viktighet

for landdyr. En gyllen regel er at jo mer utførlig en etikett er, desto verdifullere vil samlingen bli. Husk også at en prøve av en art fra en lokalitet helst bør inneholde mange eksemplarer. Først da kan en danne seg en oppfatning av hvordan denne arten ser ut, for ingen eksemplarer er helt like, og kan en få med forskjellige utviklingstrinn, er det enda bedre.

En av de letteste dyregrupper å lage en samling av er de tomme skallene av mollusker, særlig muslinger og snegler. Hvor en enn er her i landet, vil en kunne finne materiale, landsnegler, ferskvannssnegler og -muslinger, for ikke å snakke om alle de artene som lever på grunt vann langs kysten og som en finner skallene av i fjæra. De fleste av disse kan en ta med hendene uten noen hjelpemidler. Men snart vil en ha mere, finne flere arter, og da må en ha noen få enkle ting til å hjelpe seg med. En pinsett er bra å ha, særlig for de små artene, likeså en lupe. En sikt er nyttig både for å sikte løv og annet rask for landsnegler, og sand, leire og slam for de andre. Skal en nå til slike arter som lever litt dypere i vann, må en lage seg en skrape og ha litt tau. Skrapen er en metallramme, rund, trekantet eller firkantet med feste for trekktauet fortil og en striesekk baktil. Den kan lages på mange måter, enkel og billig eller mer forseggjort, men hovedsaken er at en har et redskap som kan trekkes langs bunnen og som graver litt ned i den, slik at dyrene der kommer inn i sekken.

Alle små mollusker kan rett og slett tørkes, men i de større artene bør dyrene fjernes først. For muslingene er dette lett. En bare skraper dyret ut av skallene, men sneglene må først drepes ved å legges i kokende vann en stund og så vri dyret ut ved hjelp av en krok eller korketrekker. Skallene hvor dyrene nettopp er fjernet, bør vaskes rene før de tørkes. Men skrubbe ikke bort den ytterste hornaktige hinnen. Den hører skallene til og er ofte typisk for artene. Når skallene er tørket, sorteres de i arter og legges i esker,

fyrstikkesker eller tobakksesker kan godt brukes, og busk etiketten!

Når Dr- så har fått samlet en del forskjellige former, vil De naturligvis gjerne vite noe mer om dem, hva de heter, hvor de fins og hvordan de lever. Dessverre er det ennå få norske verk som kan brukes i dag. G. O. Sars utga i 1879 «1~?ollusca Regionis arcticae Norvegiae» med latinske beskrivelser, men med en rekke utmerkede bilder av de aller fleste artene. I «Danmarks Fauna» nr. 40 fins beskrivelser, bestemmelsestabeller og bilder av alle danske saltvannsmuslinger. I nr. 10 fins det samme for landsneglene og i nr. 54 for ferskvannsrnolluskene. Forhåpentlig kommer det snart et bind om saltvannssneglene også. 14ubendicks bok: «Sn.-,ickor i sott oeh bråckt vatten» er utmerket når en vil bestemme ferskvannssa,egler. For dem som har anledning til å bruke f. eks. molluskdelene av «Fauna Nord- und Ostsee» vil disse være til stor hjelp ved bestemmelsen, og der kan en også finne henvisning til annen nyttig litteratur.

Men tap ikke motet om ikke alt kan bestemmes med en gang. Er det ingen annen råd så har De jo Norsk Zoologisk Forening, og der vil De sikkert kunne få den hjelpen De trenger.

Gjør et forsøk i sommer. Bruk noen timer av ferien Deres til å se etter landsnegler under steiner, 1¢v eller bordbiter; eller grav litt i vegetasjonen eller slammet i ferskvann. De vil sikkert bli forbauset over det De kan finne. Ferierer De ved sj¢en, så bor De begynne med de d¢de molluskskallene som ligger langs stranden. De vil nok gi mersmak. De timene De bruker til dette er ikke bortkastet. De vil sikkert oppdage at de isteden har gjort Deres ferie rikere for Dem.

T. Soot-Ryen.

Fra Stavanger nitiseum

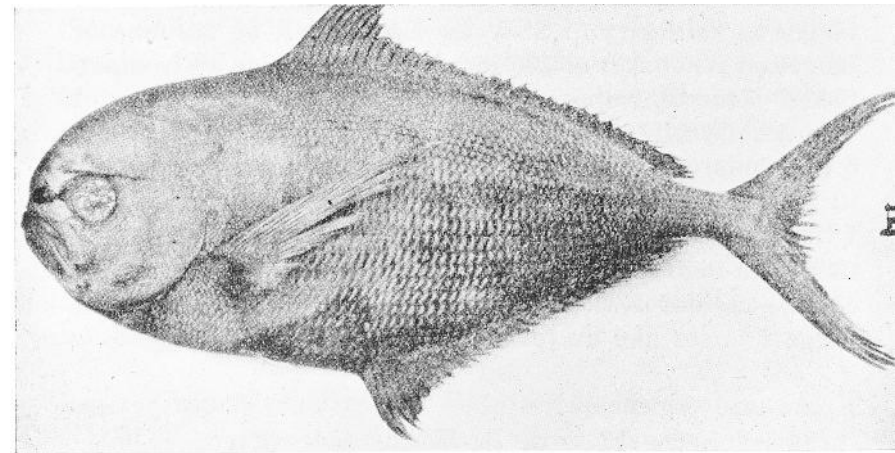
IIIe Av I-Iolyer I4olgersen.

Ny forekomst av rådyr på Jæren.

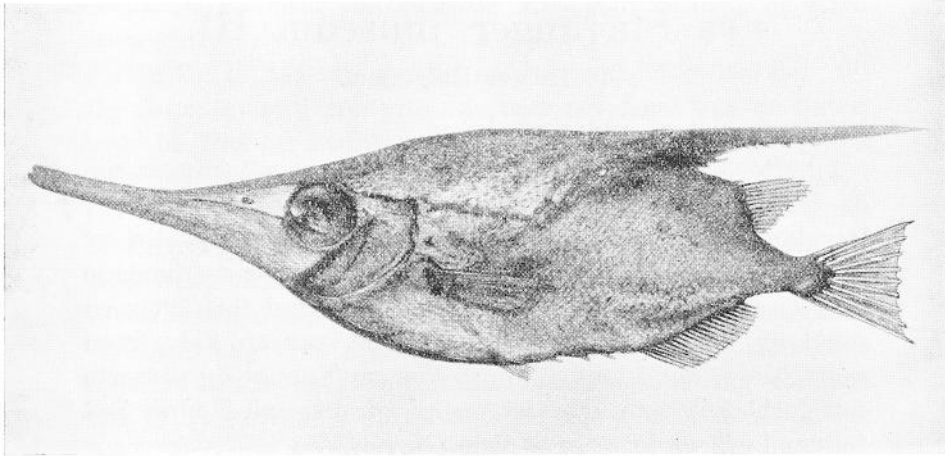
I hefte 3-1949 av Fauna ga jeg et par opplysninger om de f¢rste kjente forekomster av rådyr (*C. capreolus L.*) i Rogaland. Like etter fikk jeg melding om en ny. En av dagene omkring 1. september 1949 kom et rådyr sv¢mmende over Orrevatnet på Jæren. Det ble en stund forfulgt med robåt av noen unger, som trodde det var en kalv, men snart vasset det i land på nordsiden av vannet og passerte tett forbi folk som arbeidet ute på gårdene på Hodne. Det forsvant så nordover mot Sele.

Sjeldne fisker på sørvestkysten.

Fra Ålfjorden, Sunnhordland, fikk Stavanger Museum sist i oktober 1949 en stor¢yet havkaruss (*Box boops L.*), en art som ikke tidligere var kjent fra norsk område. - I desember ble perlemorfisken (*Arqyropeicus ol f ersii Cuv.*) tatt 2 ganger i Rogaland, nemlig ved S¢ i Randaberg og Fjøløy i Mosterøy. Den var tidligere ikke funnet i fylket.

Havbras (*Brama raji Bl.*) fra Ryfylke. Foto Stavanger Museum.

Trompetfisk (*Macrorhamphosus scolopax*) fra Rogaland.
Foto Stavanger Museum.

På ettervinteren ble hele 3 eksemplarer av havbrasen (*Brama raji* Bl.) sendt til museet. De var tatt i tiden 2. januar-8. februar i Skjoldastraumen, Austevik på Karmøy, og Rdvær. Tidligere er bare 6 eksemplarer kjent her fra landet, derav er de to funnet i Rogaland vinteren 1927-28.

10. februar ble en mulle (*1'i2ullus barbatus surmuletus* L.) fanget ca. 30 kvartmil SSW for Egerøy fyr, og 23. februar fanget en rekefisker et 135 mm langt eksemplar av trompetfisk (*Macrorhamphosus scolopax* L.) i Karmsundet. I «Norges Dyreliv» angir Rustad at det tidligere er funnet 5 eksemplarer av denne siste i vårt land, fra Nevlunghavn til Bergen. Den første ble tatt ved Grimstad i 1922. - I tillegg til Karmsund-eksemplaret kommer enda 2 trompetfisker fra denne vinteren. Ifølge avisnotiser ble det fanget en like utenfor Kristiansand S og en annen ved Sognvær, begge i første uke av februar 1950.

Kråke med fuglekopper.

I mars 1949 skjøt H. R. Henrichsen, Stavanger, ved Havsford en kråke som på nedre del av underbeinet hadde

en knute omtrent 35 mm lang og 26 mm tykk, forårsaket av koppevirus. Knuten grep delvis over på tarsen og 3nå på den levende fuglen ha hindret bevegelsen av helleddet en del.

Iflg. dr. L. R. Natvig (Norsk Ent. Tidsskr. Suppl. I, s. 70) skal fuglekopper (*Epitelio-rna contayinosum*) tidligere ikke være påvist i Norge, heller ikke i Sverige, mens de er vel kjent i Danmark.

M. Christiansen (Dansk Orn. For. Tidsskr. 194:9 s. 198-201) har påvist fuglekopper hos 14 viltlevende danske arter. Særlig viste rapphøne og ringdue mange tilfeller, dernest kråke. Hos denne siste kunne virus lett overføres til friske kråker, men det lyktes ikke Christiansen å infisere tamløns og duer med kråkenes virus. Det er derfor overveiende sannsynlig at den nevnte kråke er blitt smittet fra artsfeller og da under vinteropphold eller på trekket i Danmark eller andre land utenfor vårt eget.

Sibirisk heilo (Beringslo),(*Ch.aradrius dominicus fulvus* Gm.) i Norge.

I våre håndbøker nevnes bare ett funn av denne arten i Norge, idet en hann ble skutt på Jæren 24. desember 1895. Eksemplaret er oppbevart i Zoologisk Museum, Oslo. (Schaanning 1916, Collett 1921, Løvenskiold 1949, Norges Dyreliv 1948). -- Imidlertid foreligger det enda et norsk funn av arten, idet Torolv Schaanning den 26. september 1937 skjøt to unge hunner i Pasvik, Sør-Varanger. Fuglene ble innkjøpt til Stavanger Museum, der den ene er oppbevart som skinn.

Funnet er publisert av H. Tho. L. Schaanning i årsberetningen fra Naturhistorisk avdeling i Stavanger Museums årshfte 48, s. 149 (1937-38) men har øyensynlig klart å unngå all oppmerksomhet.

Sen forekomst av tårnsvale, låvesvale og linerle.

Ved Bore, Klepp herred, Jæren, så jeg 23. september 1949 en tårnsvale (*A. apus*) som sammen med et halvt hundre

låvesvaler kretset rundt et stykke oppe i luften. Fra Stavanger og nærmeste omegn forsvant tårnsvalene i første tredjedel av august, så denne ene har vel vært en trekkfugl nordfra.

18. november så jeg på Storhaug i Stavanger 2 låvesvaler (*Hir, r2estica*), ungfugler, som etter opplysninger fra lektor Dag Smith hadde holdt seg på samme sted i lang tid forut og enda en ukes tid utover. - I en del av byens aviser fortalte en innsender den 29. desember at en svale hadde holdt til ved Reveimskirken i Madla hele hosten til nevnte dato, men da jeg neste morgen besøkte stedet, var det slått om til frostvær i 1½pet av natten, og fuglen var borte.

15. november så Einar Line ved Hognestad st. en linerle (*Mot. alba*), men den hadde tydelig vært skadet i ene vingen, og dette var nok grunnen til at den ikke hadde trukket bort i rett tid.

Tundrafalk i Rogaland.

En 1-årig hann av tundrafalken (sibirisk vandrefalk, *Falco peregrinus caeruleiceps Steg-m.*) ble skutt på Line, Jæren, i mai 1933 av Einar Line og gitt til Stavanger Museum. Imidlertid har den ikke vært bestemt før ganske nylig, og funnet har derfor ikke vært publisert. En nærmere omtale er gitt i Stavanger Museums Årbok 1949. -- Rasen er tidligere (under navnet *ieucagenys Brehm*) kjent fra Finnmark (Vardø), der en hunn ble skutt ved reiret ca. 24. juni 1939.

Invasjon av nøtteskrike på Jæren.

Utover høsten 1949 og vinteren igjennom har det vært store mengder nøtteskriker (*Garrulus gl(landariaes)*) i distriktet. De kom visstnok tidlig i september og ble etter hvert rapportert fra en lang rekke lokaliteter, ofte på steder hvor fuglen aldri hadde vært sett for og hvor den følgelig vakte en betydelig oppsikt. Nøtteskriken er ingen egentlig sjeldenhet på disse kanter, men oftest ses den bare i fjorddistriktene, selv om den også forekommer i vinterhalvåret

ute på kystlandet. At den nå ble sett på så mange «nye» steder, kommer ikke bare av at den opptrådte så tallrik. Det skyldes også de mange skogplantningene som er skutt i været utover hele Jæren og som trekker til seg den ene skogsfuglen etter den andre,

både rugefugl og vintergjester. *Summary.*

The faunistic notes above give information on 1) a new occurrence of the Roe Deer (*C. capreolus*) in Rogaland, SW-Norway, 2) some rare fishes captured last winter at the southwest coast: *Box boops* new to Norway, *Agyropelecus olfersii*, new to Rogaland, new finds of *Brama raji*, *Mullus surmuletus*, and *Macrorhamphosus scolopax*, previously known from only a few Norwegian localities, 3) a Hooded Crow (*C. cornix*) infested with Fowl Pox, a disease not previously recorded from Norway, 4) two young female Asiatic Golden Plovers (*Char. dominicus fulvus Gm.*) shot at Pasvik, S.-Varanger, Finnmark, Sept. 1937, 5) late occurrences of Swift (*A. apus*, Sept. 23, 1949), Swallow (*Hir. rustica*, Nov. 18-25, and Dec. 29, 1949), and White Wagtail (*Motacilla alba*, Nov. 15, 1949), on Jæren, SW-Norway, 6) a Siberian Peregrine Falcon (*Falco peregrinus caeruleiceps Stegm.*) on Jæren, May 1933, and 7) great numbers of Continental Jays (*Garr. gl. glandarius*) invading the coastal plain of Jæren in the autumn and winter of 1949-50.

Fuglelivet i vinterhalvåret ved

Bergen. Av Johan F. Willgohs.

Jeg skal her kort omtale de fugler jeg har funnet i vinterhalvåret på Bergens-kanten i årene 1930--1950.

De fleste av mine iakttagelser skriver seg fra byens søndre omegn, Fana. Ellers er det vesentlig tatt med observasjoner fra naboherredene Fjell, Sund, Os og Haus. Enkelte observasjoner er fra de indre fjelltrakter, og noen av de nevnte funn er gjort på kysten utenfor de anførte herreder. Jeg har tatt med en del mere sjeldne arter som jeg har kommet over på Bergens torg.

Listen omfatter i alt 115 arter, Av disse er 66 rugefugl ved Bergen (i denne listen merket J3,). Jeg kunne nevne at så vidt jeg vet, er det i Bergens omegn i alt påvist 104 rugefugl.

Ravn (Corvus corax L.). R.

Vanlig å se hele vinteren, om ikke særlig tallrik. Største antall i kyststrøkene.

Kråke (Corvus cornix L.). R.

Meget alminnelig ved kysten og på lavlandet, også helt inne i Bergen. Det er vanlig i vinterhalvåret å se store mengder på trekk morgen og aften til og fra nattekvarterene.

Svartkråke (Corvus corone L.). R.

Denne har jeg sett flere ganger om våren, alltid i selskap med alminnelig kråke. Sist; jeg så den var på Fjøsanger i Fana 18. april 1941.

Kornkråke (Corvus frugilegus L.). R.

Småflokker, opptil 20 stk. har vist seg i Fana, men ikke hvert år, i tiden oktober-ultimo mars. Disse fugl har alltid hatt tilhold på åpne, dyrkede marker i lavlandet nærmere kysten.

Kaie (Corvus monedula L.). R.

Kaien er her ved Bergen ennå mer usikker og ujevn i sin opptreden. Jeg har her sett den bare enkelte år, helst utpå vinteren; som oftest til midt i april. Bare ett år (1933) holdt seg et par småflokker i Fana sommeren igjennom. Noe reirfunn er dog ikke gjort her. Kaien er ofte sett sammen med kornkråken, men det ser ut til at kaiens levevis faller mer sammen med kråkens, og den er oftere sett i store kråkeflokker.

Skjære (Pica pica L.). R.

Stær (Sturris vulgaris L.). R.

Overvintrer årlig i og ved Bergen i mindre flokker. *Svenske (Chloris chloris L.). R.*
En del sees i lavlandet,

Sisik (Carduelis spinus L.) R, og Gråsisik (C. flammea L.). R.
Flokkervis nu og da, særlig om høsten.

Gu, laebbet irish (Carduelis flavirostris L.). R.
Enkeite småflokker i kyststrøkene.
Dompap (Pyrrhula pyrrhula L.). R.

Viser seg om vinteren alm. i lavlandet også helt inne i byens hager og parker.

Konglebit (Pirriicola enucleator L.). R.

Ett eksemplar skutt over tregrenser., Evanger 10. nov. 1942.

Graukorsnebb (Loxia curvirostris L.). R. Iakttatt et par ganger i furuskog ved kysten, *Furkorsnebb (Loxia pytyopsittacus L.). R.* Også denne er ujevn i sin opptreden og merkes ikke hvert år på samme sted.
Bokfink (Fringilla coelebs L.). R.

Ofte, men ikke hvert år, har jeg sett den på lune steder i lavlandet om vinteren.

Bjerkefink (Fringilla montifringilla L.). R.

Flere ganger sett flokkevis, særlig første del av vinteren.
Gråspurv (Passer domesticus L.). R.
Nesten overalt ved bebyggelsen.

Gulspurv (Fringilla citrinella L.). R.

Skjærpiplerke ("Anthus spinoletta petrosus, Mont.). R.

Alminnelig og årvisst vinterfugl ved kysten. Linerle

(Motacilla alba alba L.). R.

Sett her ved kysten så sent som 18. november (1949).

Muligens overvintrer enkelte.

Trelcryper (Certhia familiaris familiaris L.). R.

Vanlig i lavlandet, helst hvor det er eldre lØvtrær. Sees også sammen med omstreifende meiser.

Spettmeise (Sitta europaea europaea L.). R.

Sees ofte på samme sted som trekryper, men ennå mer bundet til elctre lØvskog.

KjØttmeise (Yarus major major L.). R.

Meget vanlig i lavlandet, fortrinnsvis blandet lØvskog og hager.

Blåmeise (Parus caeruleus caeruleus L.). R.

Atskillig mer sparsom enn kjøttmeisen. Lignende oppholdssted.

Kullmeise (PØrus ater ater L.). R.

I de senere år har jeg sett enkelte kullmeiser i villastrØket i Fana, særlig ut på vinteren.

Toppmeise (Parus cristatus cristatus L.). R.

Fins året rundt temmelig stasjonær i våre stØrre furuskoger nærmere kysten, uten å være særlig tallrik. Sees ikke ofte streifende om sammen med andre meiser. LØv7neise (Parus palustris palustris L.). R.

Vanlig i lavlandets busker og lØvskog, ofte sammen med andre meiser også ved tettbebyggelsen.

Granmeise (Parus atricapillus L.). R.

Mer vanlig enn lØvmeisen, også lenger opp på fjellsidene. Ellers i nesten allslags skog i lavlandet også ved tettbebyggelsen sammen med andre meiser.

Stjertmeise (Aegithalos caudatus caudatus L.). R. Flokkevis streifer den om sammen med andre meisearter, særlig kjØttmeise og granmeise. Temmelig ujevn i sin forekomst,

Fuglekonge (Regulus regulus regulus L.). R.

Vanlig i lavlandet, bundet til barskogen. Synes å foretrekke granplantingene. Enkelte er også iaktatt i lØvskog. Varsler (Lanius excubitor excubitor L.).

En enkelt fugl iaktatt (syngende) på en holme i Nordåsvannet, Fana (13. mars 1938).

Sidensvans (Bombycilla garrulus garrulus L.).

I de senere vintre har her vist seg enkelte flokker i Fana. Særlig tallrik var den vinteren 1946-47. Dette år såes flokker også i byens sentrum.

Gråtrost (Turdus pilaris L.). R.

Meget ujevn i sin opptreden. Særlig i rognebærår kan det vise seg store flokker både i lavlandet og på fjellsidene. Måltrost (Turdus ericetorum philomelos Brehm). R.

Bare en gang har jeg sett den her om vinteren (11. februar 1950, Fana).

RØdvinge (Turdus musicus musicus L.), R.

Overvintrer i mindre antall ute ved kysten. Enkelte år har jeg ikke sett den midt på vinteren her.

Svarttrost (Turdus merula merula L.). R.

Er uten tvil den mest stasjonære av våre troster. Overvintrer i meget stort antall i lavlandet også inne i byen. Som bevis på hvor stasjonær denne fugl kan være, skal jeg nevne et eksempel. Fra vinteren 1946-47 har jeg til stadighet holdt Øye med en svarttrost, partiell albino, meget lett kjennelig på lang avstand for sine delvis hvite fjær. Denne fugl har sommer som vinter holdt seg i hagen vår (FjØsanger, Fana) og i nabohagen, hvor jeg også har fulgt med i dens redebyggings-forhold osv. Framleis er den nesten daglig å se her.

RØdstrupe (Erithacus rubecZda rubecula L.). R.

Årlig overvintrer en del rØdstruper i lavlandet, hvor de helst har tilhold på lune, krattbevokste steder, gjerne ved bebyggelsen. Gjerdesmett (Troglodytes troglodytes troglodytes L. eller

Troglodytes troglodytes bergensis Stejn.?). R. Sannsynligvis i stor utstrekning stasjonær, da det ikke er noe merkbar forskjell på bestanden sommer og vinter. Urer, kratt og hager. Fins såvel ved byen som på fjellsidene og på øyene. Holder i strenge vintre til ved kanten av bekker og andre vannløp, særlig om det er meget snø. *Fossefall (Cinclus cinclus L.)*. R.

Sees hver vinter ved åpent vann i lavlandet, ikke særlig tallrik. I milde vintre kan den også finnes lenger inne mot fjellene. - Synger vanligvis også midt på vinteren. *Isfugl (Alcedo atthis ispida L.)*.

Jeg skal her omtale mine observasjonsdata i sin helhet. Fra 1933 og til nå har jeg en hel rekke observasjoner av isfuglen, i alt vesentlig fra Fana i tiden 17. august til 20. februar. De fleste ganger er den sett i sydenden av Nordåsvannet i Fana, og i utløpet fra Kalandsvannet, også i Fana.

Sept. 1933, SØvik ved Nordåsvannet. 15. okt. 1933 2 fugl Steinsvik, Nordåsv., hvorav 1 ble skutt. Okt.-des. 1933 en rekke observasjoner fra Nordåsv. 20. febr. 1934 ved Klokkarvann og elven fra Kalandsvann. 3. okt. 1935 i Nordåsv. 11. jan. 1936 ved liten kulp i bekk ved Apeltunvann. Sept.-des. 1938 såes isfugl til stadighet i [Nordåsv. sydende. 7. jan. 1947](#) ute på kysten ved Bukken i Sund herred. Det så ut til at den hadde funnet seg gode fiskeplasser her i sundet, hvor det er mange småholmer og nok av småfisk og småkreps i fjæren. På dette tidspunkt var brakk- og ferskvann lenger inne tilfrosset. Videre ble en isfugl sett 19. jan. 1947 ved elven Kalandsvann--Klokkarvann. Senere så jeg også ett eksemplar ved SØvik, Nordåsv., 17. aug. samme år. 5. febr. 1950 igjen en isfugl på samme sted som tidligere ved elven som går ut i Klokkarvann. Denne har nå holdt til her flere dager.

Det ville være av stor interesse å høre om andre har sett noe til isfuglen i den senere tid. Muligens er denne fugl mer vanlig her i landet enn man har antatt, da dens

biologi er så lite kjent hos oss, og trass i sine farger lett unngår vår oppmerksomhet på grunn av sin forsiktighet og ofte godt skjulte oppholdssted. Jeg vil derfor her, idet jeg bygger på egne iakttagelser, nevne noen trekk av dens levevis som kunne føre til at det kunne komme flere meldinger om denne lille raritet i vår fauna.

Først litt om isfuglens utseende, som for Øvrig er nokså egenartet. Den er litt større enn en spettmeise, med svært langt, rett nebb, meget kort hale og meget små føtter. Den utmerker seg ellers ved sin fremmedartede fargeprakt i blått, grynt, rødt og hvitt. Særlig tydelig under flukten sees den mørkt grønne overside og den skinnende azurblå stripe langs ryggen. På kortere avstand sees også lett den blåspettede isse, de røde og hvite halssider, samt den lyse strupe.

Tilholdssted kan om vinteren være både salt- og ferskvann - sannsynligvis foretrekkes det siste.

Som fiskeplasser velger isfuglen i elv og bekk stille kulper, i sjø og innsjø lune strender med ikke for dypt vann, og alltid hvor der er passe basis for dens styrtdykning. Fra steile klipper; steiner, bryggekanter, peler eller utoverhengende greiner driver den sitt fiske, slik at den fra en høyde av 1-1½ m går med plask og med stor fart på hodet i vannet. Oftest dykker den helt under. Straks er den igjen oppe, sitter atter helt rolig og speider.

Får den være uforstyrret, kan den holde seg lengere tid på samme sted og har gjerne sin yndlingsplass for fising og hvile.

Stort sett er isfuglen ganske sky. Bli den forstyrret av mennesker, flyr den til å begynne med et kort stykke bort og setter seg så. Bli den nå stadig forfulgt, viser den seg etter hvert mer urolig og stikker seg vekk til slutt.

Flukten er hurtig og rettlinjet med raske vingetak. Som regel flyr den så lavt som mulig nede ved vannflaten, som oftest langs land, svinger inn i vik og ut om nes.

Isfuglens låt er et klart, oftest kort «sii», som stundom blir gjentatt et par ganger. Låten høres ikke ofte, det er

særlig når den flytter seg fra et sted til et annet, eller hvis det er andre isfugl i nærheten.

Som tidligere nevnt har jeg aldri sett isfuglen i tiden mellom mars og august, bare ett sted er det meldt om at den har vært observert på denne årstid andre steder i landet (ved Tvedestrand 1883-86). Det er sannsynlig at den har ruget i det sydlige Norge, og vi får håpe at det en gang kan lykkes å finne dens rede.

Grønnspett (Picus viridis viridis L.). R.

Påtruffet i lavlandet og særlig ved kysten, nokså fåtallig i Fana og Os.

Gråspett (Picus canus canus Gmel.). R?

Kan påtreffes på samme lokaliteter som grønnspetten. Den er dog oftere sett på kysten, og flere ganger har jeg også sett den på nesten trebare øyer i skjærgården om vinteren.

Stor flaggspett (Dryobates major major L.). R.

Har vist seg svært uregelmessig i sin forekomst her. Særlig vanlig var den å se, særlig i furuskogene, i Fana fra høsten 1935 og utover vinteren. Enkelte år har den ikke vist seg i det hele tatt.

27. nov. 1949 fant jeg en stor flaggspett drivende i sjøen innenfor Marstein fyr. Den hadde ikke ligget lenge i sjøen. *Hvitrygget spette (Dryobates leucotos leucotos Bechst.).*

Ett og annet eksemplar sees i lavlandet om vinteren og ikke hvert år. Oppholdsstedene har vært furuskog med en del bjørk.

Dvergspett (Dryobates minor minor L.). R.

Dvergspetten er ikke vanlig på våre kanter. 20. okt. 1949 så jeg en fugl ved Paradis i Fana. Den så ut til å foretrekke eldre bjærketrær den tiden jeg fulgte dens bevegelser. Synes å være blitt vanligere siste året.

Hubro (Bubo bubo bubo L.). R.